

Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer
T.a.v. dhr. T. Versluis
Lekdijk 44
2967 GB Langerak

Blom Ecologie
Koeweistraat 2
4181 CD Waardenburg

0418 820 288
info@blomecologie.nl
www.blomecologie.nl

Onderwerp: Compensatieplan weidevogels Leerbroek
Datum: 8 december 2022
Project: 2021-1236
Samenstellers: ir. ing. M. Vos en ir. T.W.D. Schrader

KVK 67221904
BTW nr. NL856882999B01
IBAN NL21RAB00314240683

Aanleiding

Voorliggend document is opgesteld inzake de compensatie van Belangrijk weidevogelgebied zoals vastgesteld in de beleidsregels van provincie Zuid-Holland. De aanleiding voor de compensatie is het bestemmingsplan 'Ontwikkeling Leerbroek' waarbij agrarische percelen worden ontwikkeld voor woningbouw en onderwijs. Ter toetsing van de uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan is februari 2019 een quickscan Wet natuurbescherming en gebiedsbescherming uitgevoerd waaruit bleek dat het plangebied deels binnen het Belangrijk weidevogelgebied van de provincie Zuid-Holland valt (Soethout & Blom, 2019).

Door gemeentelijke herindeling vallen de percelen binnen dit bestemmingsplan sinds 1 januari 2019 onder de provincie Utrecht. De percelen zijn binnen de omgevingsverordening provincie Utrecht niet geclassificeerd als een weidevogelkerngebied of als weidevogelrandzone in zowel het Natuurbeheerplan 2022 als het Natuurbeheerplan 2023. In de uitspraak van de Raad van State (17 augustus 2022, ECLI:NL:RVS:2022:2401) is echter vastgelegd dat voor de ruimtelijke ontwikkelingen de beleidsregels Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013) nog van toepassing zijn. Ondanks dat het weidevogelgebied is geclassificeerd als niet relevant voor weidevogels (Soethout & Blom, 2019) heeft de Raad van State in de vorengenoemde uitspraak geconcludeerd dat de ontwikkeling leidt tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het weidevogelgebied aangezien het gebied door de ontwikkeling in de toekomst (permanent) ongeschikt raakt voor weidevogels. Voorliggende rapportage is opgesteld ter compensatie van het weidevogelgebied dat verloren gaat binnen het bestemmingsplan 'Ontwikkeling Leerbroek'.

Beleid

De beleidsregels van de provincie Zuid-Holland, begrepen in de "Beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland 2013" geven aan dat:

Art. 2, lid 1: In gebieden waar het 'nee, tenzij'-regime van kracht is, zijn geen ingrepen toegestaan die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, de negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd via de procedure zoals weergegeven in de artikelen 5 tot en met 8 van deze beleidsregel.

Art. 2, lid 2: Het 'nee, tenzij'-regime is van toepassing bij ingrepen in de EHS 'op het land', in de belangrijke weidevogelgebieden, in de recreatiegebieden in de Zuidvleugel en in de gebieden in de strategische reservering natuur.

In geval van een compensatieplicht conform de beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap, Zuid-Holland 2013 wordt het 'nee, tenzij'-regime doorlopen. Hier zijn geen ingrepen toegestaan met aantasting, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, de negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd. De eerste twee voorwaarden worden geborgd in het

bestemmingsplan. Het beperken van negatieve effecten wordt geborgd door maatregelen in het kader van de algemene zorgplicht (Soethout & Blom, 2019). Aan de noordkant van plangebied wordt de bestemming 'groen' toegewezen. Compensatie vindt plaats door fysieke compensatie met dezelfde natuurwaarden als die door de ingreep verloren zijn gegaan, aansluitend aan of nabij het gebied van de ingreep (art. 5 lid 4a).

Beoordeling natuurwaarden plangebied

In 'Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna aan Recht van ter Leede 40a te Leerbroek' van J.E. Soethout en C.J. Blom (Kenmerk BE/2019/102) wordt gesteld dat het gedeelte waar de woningbouw gerealiseerd zal worden ongeschikt is voor weidevogels (figuur 1). In de beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap, Zuid-Holland 2013 worden de 'wezenlijke kenmerken en waarden van belangrijke weidevogelgebieden' gedefinieerd als *"de hoge weidevogeldichtheden alsmede de factoren die deze dichtheden bepalen zoals het agrarisch (grasland) gebruik, de waterhuishouding, de landschapsstructuur, openheid en rust"*.

Uit het oriënteerde onderzoek bleek dat het plangebied geclassificeerd kan worden als algemeen leefgebied voor weidevogels (Soethout & Blom 2019). De kwaliteit van het gebied ten aanzien van weidevogels is echter slecht vanwege de constante verstoring van het gebied door de ligging nabij wegen en bebouwing. Uit onderzoek is gebleken dat de verstoringssafstand van een gemeentelijke weg, zoals de Kerkstraat die langs de percelen loopt, 50 meter bedraagt, terwijl de verstoringssafstand van bebouwing binnen de bebouwde kom oploopt tot de 300 meter (Oosterveld et al., 2014). Verstoringssafstanden van andere elementen zoals wegverlichting, bebouwing en bomenrijen liggen tussen de 100 tot 1200 meter. Binnen deze zone geldt dat de verstoring een negatieve invloed heeft op het aantal broedende weidevogels (Van 't Veer et al., 2010). Het gehele weidevogelgebied binnen het bestemmingsplan 'Ontwikkeling Leerbroek' valt binnen 100 meter van verstoringbronnen waardoor de kwaliteit van deze percelen als weidevogelgebied in de huidige situatie als zeer slecht te beoordelen is. De planologische aanwijzing resulteert wel in het opschuiven van deze verstoringbronnen. In praktijk blijft dit effect vrij beperkt doordat er in de richting van de toegenomen bebouwing in de huidige situatie ook al andere verstoringbronnen (gebouwen, bomen, straatverlichting) aanwezig zijn, maar de planontwikkeling zal resulteren in een netto toename van verstoring. Het plangebied ligt daarnaast op een afstand van 150 tot 350 meter van Utrechts weidevogelkerngebied (figuur 1).

Ook andere eigenschappen van het gebied wijzen op de lage kwaliteit van het gebied als weidevogelgebied. Het perceel is hoofdzakelijk in gebruik als grasland, waarbij maximaal 20% van het perceel in gebruik mag zijn voor maisteelt. Het perceel heeft grondwatertrap VI met de gemiddeld hoogste grondwaterstand 40-80 en de gemiddeld laagste grondwaterstand > 120 in cm onder maaiveld. Hier is dus geen sprake van een hoge grondwaterstand. Cumulatief kan gesteld worden dat het plangebied nooit geschikt is geweest, of had kunnen zijn, als Belangrijk weidevogelgebied. Er is in het plangebied geen sprake van hoge weidevogeldichtheden, geen sprake van 100% graslandgebruik, geen hoge grondwaterstand en er is geen open landschapsstructuur of rust. Er is derhalve dus ook geen sprake van wezenlijke kenmerken en waarden van belangrijke weidevogelgebieden, zoals gedefinieerd door de provincie Zuid-Holland. Dit heeft tot gevolg dat effecten ter plaatse niet gemitigeerd kunnen worden. Door de planologische maatregelen blijft het plangebied ongeschikt voor weidevogels.

Toetsing aan provinciaal beleid

Ondanks dat de planlocatie in de huidige situatie geen belangrijke functie heeft voor weidevogels heeft de Raad van State terecht beoordeeld dat, ten gevolge van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling, in de toekomst met zekerheid gesteld kan worden dat enige functie permanent uitgesloten zal zijn. Daarnaast leidt de ontwikkeling van de percelen ervoor dat de verstoring dieper in het Belangrijk weidevogelgebied kan indringen aangezien percelen die momenteel buiten de verstoring vallen in de toekomst binnen de verstoringsszone kunnen gaan vallen als gevolg van de nieuwbouw. Dit leidt ertoe dat de ontwikkeling leidt tot netto afname van onverstoord weidevogelgebied. Het plangebied ligt met een oppervlakte van 1,8 hectare in Belangrijk weidevogelgebied.

Groot openbaar belang

Het plan voorziet in de herontwikkeling van huidige agrarische gronden naar een basisschool en 32 burgerwoningen. Uit een verkenningstudie van diverse locaties in en rondom Leerbroek is de vrijkomende locatie als voorkeurslocatie naar voren gekomen voor de realisatie van een nieuwe basisschool.

In Leerbroek is namelijk behoefte aan meer woningen. Door Hofstede Makelaardij Meerkerk B.V. is een marktanalyse van de woningmarkt in Leerbroek opgesteld met als conclusie dat er sprake is van een duidelijk tekort aan kwalitatieve en gangbare gezinswoningen. Ook uit de gemeentelijke woonvisie en de door Stec Groep opgestelde Ladderonderbouwing blijkt dat er sprake is van behoefte aan de voorziene woningen.

Daarnaast is er in Leerbroek behoefte aan een nieuwe moderne basisschool op een veilige locatie. De bestaande basisschool voldoet niet meer aan de eisen die het onderwijs daaraan stelt. Verder is de huidige basisschool gesitueerd aan een doorgaande weg en op enige afstand tot de kern Leerbroek. Dat betekent dat de meeste schoolgaande kinderen circa 300 meter over een doorgaande weg moeten fietsen of lopen, wat de verkeersveiligheid niet ten goede komt. Gelet hierop wil de gemeente de school verplaatsen. Het plan voorziet in de gewenste nieuwe en moderne basisschool op een veilige locatie.

Het plan voorziet dus in een hoger en passend woningaanbod en een school op een veiligere en bereikbare locatie. Zodoende dient het plan een groot openbaar belang.

Alternatievenafweging

Binnen het gebied dat door de provincie is aangewezen als bestaand stads- en dorpsgebied in Leerbroek, is geen mogelijkheid om 32 burgerwoningen en een basisschool toe te voegen. Inbreiding binnen het bestaand stads- en dorpsgebied is daarmee niet mogelijk.

Er is een huidige basisschool aan de Leerbroekseweg te Leerbroek aanwezig. Dit pand is bijna zestig jaar oud en voldoet niet meer aan de eisen die het onderwijs stelt. Tevens is de huidige basisschool gelegen aan een doorgaande weg en op afstand van de kern Leerbroek. De bestaande schoollocatie is in het kader van de verkeersveiligheid niet veilig omdat de meeste kinderen circa 300 meter over een doorgaande weg moeten overbruggen. Gesteld kan worden dat er behoefte is naar een nieuw en modernere basisschool in de kern Leerbroek op een locatie die voor kinderen veilig is en dat renovatie van het huidige schoolgebouw geen bevredigend alternatief is.

Daarnaast heeft de gemeente voorafgaand aan het opstellen van het bestemmingsplan een geschiktheidsonderzoek verricht naar zes locaties voor de basisschool, waaronder het plangebied. Daarbij is getoetst aan criteria, zoals ruimtelijke inpassing, verkeersafwikkeling en financieel. Hieruit komt naar voren dat het plangebied de meest geschikte locatie is voor een nieuwe basisschool.

Beperken van effecten

Gezien de aard van de planologische ontwikkeling is het niet mogelijk om binnen het plangebied weidevogelgebied behouden, de effecten te mitigeren of te versterken. Aan de noordzijde van het plangebied is een enkelbestemming 'groen' toegewezen als buffer tussen het nieuwe stedelijke en het agrarische gebied. Dit zal voor weidevogels weinig effect hebben. In het kader van de algemene zorgplicht wordt bij de definitieve planuitwerking geadviseerd om een lichtplan op te stellen.

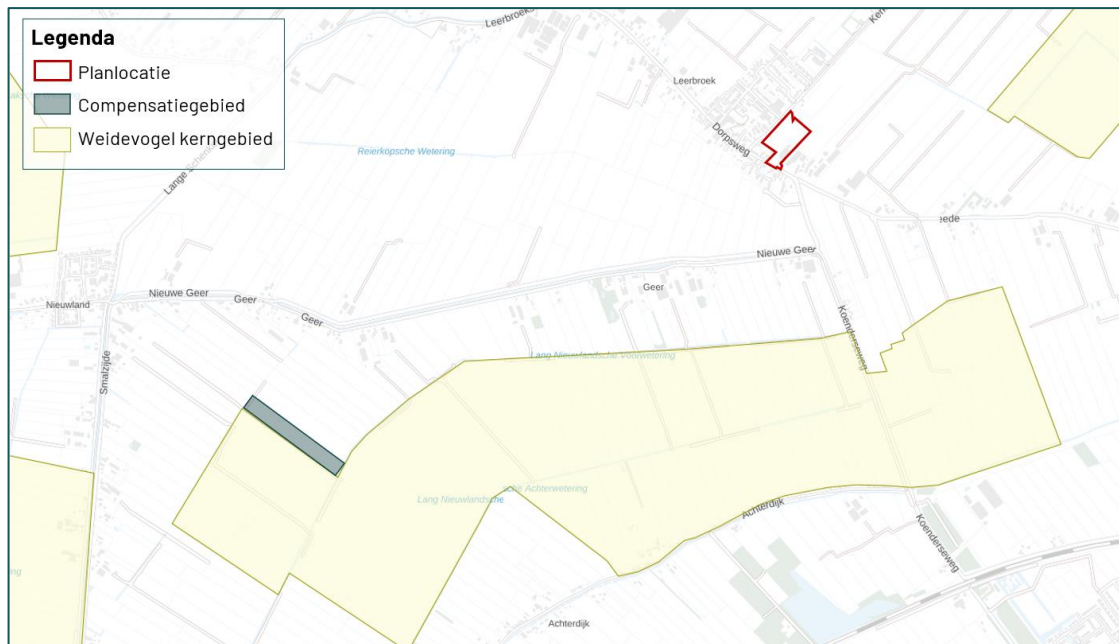

Compenseren van resterende effecten

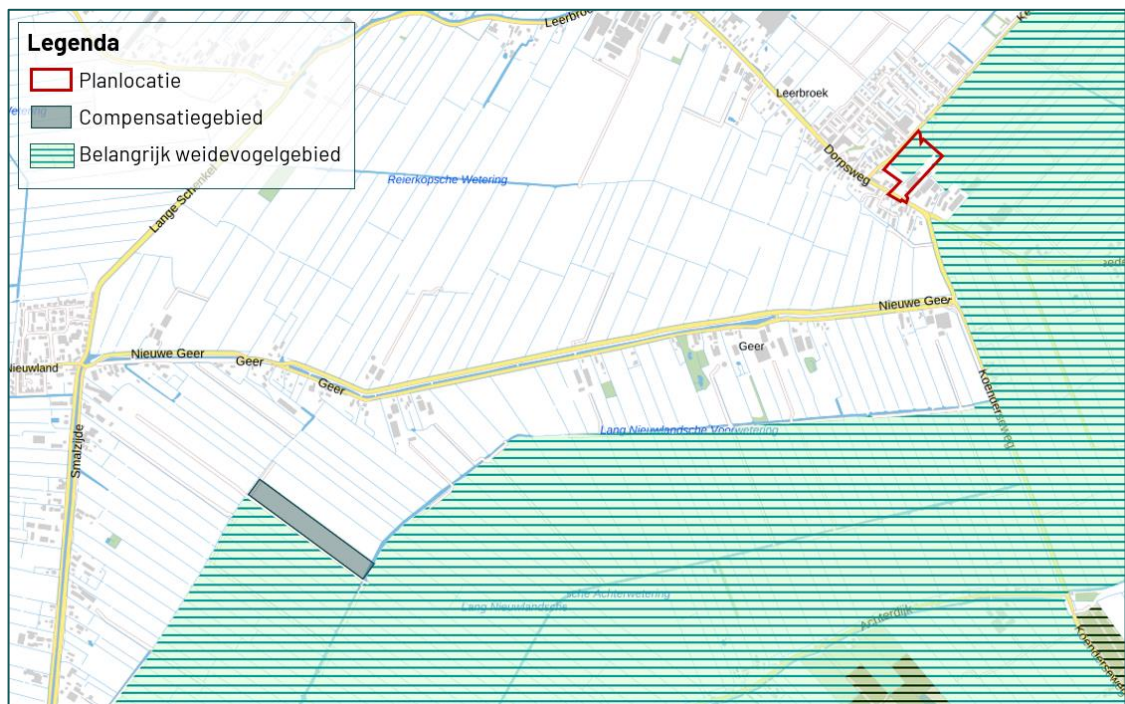
Om het verlies aan oppervlakte te compenseren en de verstoring van de nieuwbouw te compenseren is een compensatiegebied noodzakelijk dat (1) ten minste een oppervlakte heeft van 1,8 ha (oppervlakte huidig gebied binnen het Belangrijk weidevogelgebied) en (2) buiten de verstoringszone van bebouwing, beplanting en infrastructuur valt.

Het perceel dat beschikbaar is voor de compensatie heeft een oppervlakte van 2,9 ha en grenst aan het weidevogelkerngebied van de provincie Utrecht (figuur 1) en grenst tevens aan belangrijk weidevogelgebied van Zuid-Holland zoals bepaald was tot 1 januari 2019. Toevoeging van dit compensatiegebied aan het weidevogelkerngebied Vijfheerenlanden vergroot dit oppervlakte van 379,1 ha naar 382,0 ha. Het compensatiegebied grenst op zo'n 220 meter afstand van bebouwing in het buitengebied en valt derhalve buiten de verstoringszone die 200 meter is voor bebouwing in het buitengebied (Oosterveld et al, 2014). Het compensatiegebied valt binnen de Weidevogelrandzone en is, door de connectie met het kerngebied en de afwezigheid van nabije storingsbronnen zeer geschikt als weidevogelcompensatie gebied voor weidevogels van vochtig grasland zoals kievit, grutto, tureluur en scholekster. Het compensatiegebied ligt midden in open weiland wat, door de weidsheid (rust), het landgebruik (hoofdzakelijk grasland) en het ontbreken van (grootschalige) houtachtige structuren voor predatoren (vos, zwarte kraai, buizerd, marterachtigen en dergelijke) bij uitstek geschikt is voor weidevogels.

Het huidig gebruik van het compensatiegebied is nog relatief intensief agrarisch, waardoor qua inrichting en beheer een meerwaarde gevonden wordt voor weidevogels.

Figuur 1 Overzicht van de ligging van het plangebied en het compensatiegebied ten opzichte van weidevogelgebieden van provincie Utrecht (bron: Interim Omgevingsverordening 2021-03-10, provincie Utrecht).

Figuur 2 Overzicht van de ligging van het plangebied en het compensatiegebied ten opzichte van het Belangrijk weidevogelgebied van provincie Zuid-Holland (bron: Ruimtelijkeplannen, provincie Zuid-Holland).

Inrichting en beheer compensatiegebied

Het perceel aangewezen als compensatiegebied (figuur 1) is in agrarisch gebruik. Het perceel grenst aan het weidevogelkerngebied van de Vijfheerenlanden waarin ten opzichte van 2019 een opvallende stijging van het aantal weidevogels is vastgesteld (Slaterus et al. 2021). In het kerngebied Vijfheerenlanden zijn hoge aantallen van kievit, grutto, krakeend en scholekster aangetroffen (Slaterus et al. 2021).

Ten behoeve van correct beheer van het compensatiegebied en de langjarige borging daarvan worden de volgende beheermaatregelen als voorwaardelijke verplichting in het bestemmingsplan opgenomen voor een periode van minimaal 12 jaar. Het gebruik voor doeleinden ten behoeve van de bestemmingen 'Wonen', 'Groen', 'Verkeer' en 'Maatschappelijk' is niet toegestaan, zolang het compensatiegebied niet ecologisch is ingericht en beheerd wordt. Van ecologische inrichting en ecologisch beheer is sprake indien en zodra het compensatiegebied wordt beheerd volgens de beheerpakketten ANLb 2022 (BoerenNatuur, 2021). De volgende pakketten en pakketvarianten zullen van toepassing zijn:

Nr.	Pakketnaam	Variant	Toelichting
1	Grasland met rustperiode	e	Een rustperiode in acht wordt genomen van 1 april tot 1 juli. In deze rustperiode vinden er geen bewerkingen plaats en is beweiding niet toegestaan.
2	Kuikenvelden	e	Een rustperiode van tenminste zes weken in acht wordt genomen in de periode 1 mei tot 1 augustus. In deze rustperiode vinden er geen bewerkingen plaats en is beweiding niet toegestaan.
4	Legselbeheer	h	Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, tenminste via enclaves van minimaal 50 m2, via een rustperiode van datum 1 april tot 1 juli, waarbij de vrijwaring tenminste 14 kalenderdagen duurt, of via het plaatsen van nestbeschermers.
5	Kruidenrijk grasland	c	Een rustperiode wordt in acht genomen van 1 april tot 1 juli. In deze rustperiode vinden er geen bewerkingen plaats en is beweiding niet toegestaan. Tevens zijn minimaal 4 verschillende indicatorsoorten in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober (groeiseizoen). De indicatorsoorten zijn opgenomen als bijlage bij het compensatieplan.
7	Ruige mest	a	Er is geen sprake is van bemesting middels injecteren van drijfmest, onkruidbestrijding en/of andere gewasbescherming. Het uitrijden van vaste stro-mest is wel toegestaan.
10	Natuurvriendelijke oever	a	De slootkanten en sloten worden uitsluitend in de winterperiode (van 21 december tot en met 20 maart) geschoond.
41	Ontwikkeling kruidenrijk grasland	d	Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, via een rust-periode van 1 april tot 15 juni.

Samenvatting

De percelen binnen het bestemmingsplan 'Ontwikkeling Leerbroek' hebben in de huidige situatie een zeer lage kwaliteit als weidevogelgebied. Echter vanwege aangewezen Belangrijk weidevogelgebied binnen Zuid-Holland (tot 1 jan. 2019) heeft de Raad van State geoordeeld dat de compensatie van dit weidevogelgebied dient plaats te vinden conform de beleidsregels van Provincie Zuid-Holland.

Compensatiegebied wordt aangelegd aansluitend aan de weidevogelkerngebieden van de provincie Utrecht en Zuid-Holland. Het perceel wordt beheerd voor weidevogelsoorten die al in hoge aantallen in het naastgelegen kerngebied Vijfheerenlanden aanwezig zijn. Vanwege de geschiktheid van het nieuwe perceel ten opzichte van de lage kwaliteit van het oude perceel zorgt de aanwijzing en beheer van het 'compensatiegebied' voor een aanzienlijke verbetering van het habitat van weidevogels. Hiermee wordt voldaan aan de beleidsregels voor compensatie van Belangrijk weidevogelgebied.

Literatuur

- Gemeente Zederik. 2017. Gewijzigd haalbaarheidsonderzoek nieuwbouw Eben-Haëzerschool Leerbroek.
- BoerenNatuur. 2021. Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur- & Landschapsbeheer. Beheerjaar 2022. BoerenNatuur. Utrecht.
- Oosterveld, E.B., L.W. Bruinzeel, E. Wymenga. 2014. Ecologie van weidevogels: Kennisbundeling voor bescherming en beheer. A&W-rapport 1831. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden
- Soethout, J.E. & Blom, C.J. 2019. Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna aan Recht van ter Leede 40a te Leerbroek. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.
- Slaterus R., Majoor F. & van Kleunen A. 2021. Weidevogels in de provincie Utrecht in 2021. Sovon-rapport 2021/69. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Timmen B., Huiskens, L. & Gradussen, M. 2021. Laddertoets Slagboom-locatie Leerbroek. Woningbouwontwikkeling met 32 woningen in gemeente Vijfheerenlanden. Stec groep.
- Van 't Veer, R., H. Sierdsema, C.J.M. Musters, N. Groen & W.A. Teunissen, 2008. Weidevogels op landschapsschaal. Ruimtelijke en temporele veranderingen.
- Van 't Veer, R. & C.J.G. Scharringa, 2008. Weidevogelonderzoek Laag-Holland 2006. Analyse en interpretatie van de aangetroffen soorten, aantallen en dichtheden in 30.000 hectare weidevogelgebied. Landschap Noord-Holland, in opdracht van Provincie Noord-Holland.
- Van 't Veer, R., N. Raes & C.J.G. Scharringa, 2010. Weidevogelonderzoek in Noord-Holland; ecologie, beleid en ontwikkelingen. Landschap Noord-Holland, in opdracht van Provincie Noord-Holland.

Blom Ecologie B.V.
Koeweistraat 2 - 4181 CD Waardenburg

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortvloeit uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

Bijlage – Lijst indicatorsoorten

Indicatorsoorten	Ellenberg waarde	vochttoestand		kleur	latijns		
	nutrienten (gem)	vochtiger	droger				
Bosanemoon	5,7	vochtiger	droger	wit	Anemone nemorosa		
Achillea soorten	5,1 - 5,3	vochtiger	droger	wit	Achillea millefolium, Achillea ptarmica		
Gewone engelwortel	5,8	vochtiger		wit	Angelica sylvestris		
Kervel	5,5	vochtiger		wit	Anthriscus cerefolium		
Madeliefje	5,8	vochtiger		wit	Bellis perennis		
Dotterbloem	5,4	vochtiger		geel	Caltha palustris		
Campanulasoorten	3,8 - 4,8		droger	lila-blauw, blauw	Campanula rotundifolia, Campanula rapunculus		
Pinksterbloem	5,6	vochtiger		lila	Cardamine pratensis		
Knikkende distel	5,4		droger	paars	Carduus nutans		
Karwij	5,7	vochtiger		wit-roze	Carum carvi		
Knoopkruid	5,1	vochtiger	droger	rood	Centaurea jacea		
Hoornbloemsoorten	4,3 - 5,6	vochtiger	droger	wit	Cerastium arvense, Cerastium fontanum		
Cichorei	5,3 - 5,5	vochtiger		roze-wit	div Cichorium soorten		
Kale jonker	5,0	vochtiger		paars	Cirsium palustre		
Streepzaadsoorten	5,5		droger	geel	Crepis biennis, Crepis capillaris		
Orchisoorten	3,1 - 4,3	vochtiger		wit-roze-paars	div Dactylorhiza soorten		
Wilde peen	5,4		droger	wit	Daucus carota		
Slangenkruid	4,3		droger	blauw	Echium vulgare		
Lidrus	5,6	vochtiger		nvt	Equisetum palustre		
Dopheide	2,1	vochtiger		roze	Erica tetralix		
Kruisdistel	5,1		droger	wit	Eryngium campestre		
Gewone reigersbek	5,1		droger	rood/paars/wit	Erodium cicutarium		
Koninginnekruid	5,8	vochtiger		roze	Eupatorium cannabinum		
Moerasspirea	5,6	vochtiger		roomwit	Filipendula ulmaria		
Walstrosoorten	4 - 5,3	vochtiger	droger	wit	div Galium soorten		
Ooievaarsbeksoorten	5,1 - 6	vochtiger	droger	roze, blauw	Geranium molle, Geranium pratense		
Hondsdrif	6,1	vochtiger	droger	blauwpaars	Glechoma hederacea		
Mulzenoor	3,4		droger	geel	Hieracium pilosella		
Hertschoosloorten	3,9 - 5,1	vochtiger	droger	geel	div. Hypericum soorten		
Gewoon biggenkruid	4,0		droger	geel	Hypochaeris radicata		
Gele lis	5,9	vochtiger		geel	Iris pseudacorus		
Zandblauwtje	2,9		droger	blauw	Jasione montana		
Veldlathyrus	5,7	vochtiger	droger	geel	Lathyrus pratensis		
Leeuwentandsoorten	4,1 - 5,4		droger	geel, blauwgrijs	Leontodon autumnalis, Leontodon saxatilis		
Gewone margriet	5,0	vochtiger	droger	wit	Leucanthemum vulgare		
Rolklaversoorten	4,2 - 5,1	vochtiger	droger	geel	div Lotus soorten		

Echte koekoeksbloem	5,1	vochtiger		roze	Lychnis flos-cuculi		
Wederiksoorten	5 - 5,4	vochtiger		geel	div Lysimachia soorten		
Grote kattenstaart	5,4	vochtiger		paarsrood	Lythrum salicaria		
Hopklaver	5,6	vochtiger	droger	geel	Medicago lupulina		
Watermunt	5,5	vochtiger		blauw	Mentha aquatica		
Vergeet-mij-nietje soorten	3,3 - 5,9	vochtiger	droger	blauw	div Myosotis soorten		
Gagel	3,3	vochtiger		geel	Myrica gale		
Pijptorkruid	5,8	vochtiger		wit	Oenanthe fistulosa		
Klein vogelpootje	3,5		droger		Ornithopus perpusillus		
Wilde marjolein	4,7		droger	roze-wit	Origanum vulgare		
Veenwortel	6	vochtiger		roze-rood	Persicaria amphibia		
Varkenskarwij	5,5	vochtiger	droger	geel-groen	peucedanum carvifolia		
Smalle weegbree	5,3		droger	wit	Plantago lanceolata		
Vleugeltjesbloem	3,4	vochtiger	droger	blauw-roze-wit	Polygala vulgaris		
Potentilla soorten	3,1 - 5,8	vochtiger	droger	geel	div Potentilla soorten		
primula-soorten	4,3 - 6	vochtiger	droger	geel	div primula soorten		
Brunel	4,7	vochtiger		blauw	Prunella vulgaris		
boterbloemsoorten m.u.v. blaartrekkende boterbloem	4,8 - 5,9	vochtiger	droger	geel	div Ranunculus soorten		
Ratelaarsoorten	3,9 - 4,4	vochtiger	droger	geel	Rhinantus angustifolius, Rhinantus minor		
zuring soorten m.u.v. ridderzuring	3,8 - 6	vochtiger	droger	groenrood	div Rumex soorten		
Kruipwilg	3,6	vochtiger	droger	nvt	Salix repens		
Veldsalie	4,3		droger	blauw	Salvia pratensis		
Blauw glidkruid	5,6	vochtiger		blauw	Scutellaria galericulata		
Silenesoorten	4,6 - 6,1		droger	wit roze	div Silene soorten		
Moerasandoorn	6,2	vochtiger		roze	Stachys palustris		
Grasmuur	4,9	vochtiger		wit	Stellaria graminea		
Blauwe knoop	3,2	vochtiger	droger	blauw	Succisa pratensis		
Boerenwormkruid	5,5		droger	geel	Tanacetum vulgare		
Paardenbloem	5,8	vochtiger	droger	geel	Taraxacum officinale		
Poelruit	5,4	vochtiger		geel	Thalictrum flavum		
Wilde tijm	2,6		droger	roze-paars	Thymus serpyllum		
Gele morgenster	5,5		droger	geel	Tragopogon pratensis		
Klaversoorten	3,8 - 5,8	vochtiger	droger	wit/rood/grijs	div Trifolium soorten		
Echte valeriana	5,9	vochtiger		roze	Valeriana officinalis		
Ereprijssoorten	4,9 - 5,5	vochtiger	droger	blauw	div Veronica soorten		
Wikkesoorten, m.u.v. voederwikke	5,3 - 5,8	vochtiger	droger	blauw	div Vicia soorten		